

EUROOPA KOHTU OTSUS

5. oktoober 1994*

Veiste kunstlik seemendus – Geograafiline monopol

[...]

Kohtuasjas C-323/93,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Prantsuse Cour de cassation (kassatsioonikohus) (ärikoda) eelotsusetaotlus, millega soovitakse saada eelotsust nimetatud kohtus pooleli olevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle

ja

Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne,

EMÜ asutamislepingu artiklite 5, 86, 90 lõige 1 ja artiklite 30 ja 36; nõukogu 25. juuli 1977. aasta direktiivi 77/504/EMÜ tõupuhaste aretusveiste kohta (EÜT 1977, L 206, lk 8) artikli 2 ning nõukogu 18. juuni 1987. aasta direktiivi 87/328/EMÜ tõupuhaste aretusveiste tõuaretuses vastuvõetavaks tunnistamise kohta (EÜT 1987, L 167, lk. 54) artikli 4 tõlgendamise küsimuses,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees presidendi ülesannetes: J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco (ettekandja) ja kodade esimees D. A. O. Edward, kohtunikud C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

kohtujurist: C. Gulmann,

kohtusekretär: kohtusekretäri abi H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

---

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

— Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle, esindajad J. Rouvière ja R. Cathala, Pariis,

— Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne, esindajad G. Lesourd ja D. Baudin, Pariis,

— Prantsuse valitsus, esindajad: välisministeeriumi juriidilise osakonna välisasjade sekretär H. Duchêne ja sama ministeeriumi juriidilise osakonna välisasjade nõunik C. de Salins,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik G. Marengo ja komisjoni õigustalitusse tööle lähetatud riigiametnik V. Melgar,

(võttes arvesse) kuulunud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,

kuulunud 22. märtsi 1994. aasta istungil ära Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle, Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne, mida esindas Daniel Baudin, keda abistas Claude Paulmier, Pariisi Advokatuur, Prantsuse valitsuse ja komisjoni suulised märkused,

kuulunud 4. mai 1994. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 15. juuni 1993. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. juunil 1993, esitas Prantsuse Cour de cassation (kassatsioonikohus) (ärikoda) Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks küsimust eelotsuse saamiseks EMÜ asutamislepingu artiklite 5, 86, 90 lõige 1 ja artiklite 30 ja 36; nõukogu 25. juuli 1977. aasta direktiivi 77/504/EMÜ tõupuhaste aretusveiste kohta (EÜT 1977, L 206, lk 8) artikli 2 ning nõukogu 18. juuni 1987. aasta direktiivi 87/328/EMÜ tõupuhaste aretusveiste tõuaretuses vastuvõetavaks tunnistamise kohta (EÜT 1987, L 167, lk 54) artikli 4, tõlgendamisega seoses.

2. Need küsimused tekkisid Société civile agricole du Centre d'insémination de la Crespelle (edaspidi „Crespelle'i keskus”) ja Coopérative d'élevage et d'insémination artificielle du département de la Mayenne (edaspidi „Mayenne'i ühistu”) vahelise kohtuvaidluse käigus.

3. Loomade kunstlikku seemendust Prantsusmaal reguleerib muuhulgas 28. septembri 1966. aasta seadus nr 66-1005 loomakasvatuse (karjaaretuse) kohta (*JORF* (Prantsuse Vabariigi Teataja) 1966, lk 11619). Nimetatud seaduse artikli 5 esimeses lõikes on sätestatud, et seemenduskeskuste tegevus nõuab loa olemasolu. Nimetatud säte eristab keskusi, mis

toodavad spermat, keskustest, kes tegelevad seemendusega, kuid ei välista võimalust, et üks keskus tegeleb samal ajal mõlemat tüüpi tegevusega. Tootmistegevusteks on isaste aretusloomade karja eest hoolitsemine, nimetatud aretusloomade aktiveerimine ning sperma kogumine, töötlemine, säilitamine ja müük. Seemendustegevusteks on emaste loomade seemendamine või seemenduskontroll, kui seda viivad läbi volitatud tõuloomapidajad (tõuaretajad).

4. 1966. aasta seaduses on ka sätestatud, et iga seemenduskeskus peab teenindama ala, kus üksnes nimetatud keskusel on volitused tegutsemiseks (artikli 5 neljas lõige). Kui nimetatud ala eraldatakse põllumajanduslikule ühistule, peab see kasutajana vastu võtma tõuloomapidajad, kes ei ole asjaomase ühistu liikmed (artikli 5 kuues lõige).

5. Sama seaduse kohaselt varustab seemenduskeskusi, mis ei ole samaaegselt ka tootmiskeskused, aretusloomade ja spermaga tootmiskeskus või tootmiskeskused, millega nimetatud seemenduskeskusel on sõlmitud tarneleping. Seemenduskeskuse tegevusalal tegutsevad tõuaretajad võivad taotleda, et keskus varustaks neid spermaga nende enda valitud tootmiskeskustest (artikli 5 viies lõige), kuid nimetatud valikust tulenevad lisakulud tuleb kanda kasutajatel.

6. Prantsuse emamaal asub nüüdisajal 51 heakskiidetud seemenduskeskust ja 23 heakskiidetud tootmiskeskust; vaid kolm viimatinimetatutest on volitatud tegutsema ka seemenduskeskusena. Kõik seemenduskeskused Prantsusmaal on põllumajanduslikud ühistud. Peale selle on kõik seemenduskeskused, välja arvatud neli seemenduskeskust, UNCEIA assotsieerunud liikmed, mis on loomakasvatuse ja kunstliku seemenduse põllumajanduslike ühistute riiklik liit (Union nationale des coopératives agricoles d'élevage et insémination artificielle), olles ühtlasi ainus üle-Prantsusmaaline tootmis- ja seemenduskeskusi ühendav organisatsioon. UNCEIA eeskirja artiklis 7 on sätestatud, et UNCEIA liikmed on kohustatud kasutama üksnes UNCEIA rajatisi. Peale selle sätestab nimetatud eeskirja artikkel 29, et UNCEIA Peaassamblee võib vastu võtta otsuseid, mis on kohustuslikud kõigile assotsieerunud liikmetele, ka neile, kes kohal ei viibi või liikmetele, kes jäävad eriarvamusele.

7. Veisesperma importi Prantsusmaale reguleerib põllumajandusministri 17. aprilli 1969. aasta dekreet (*JORF*, 30. aprill 1969, lk 4349), mida on muudetud 24. jaanuari 1989. aasta dekreediga kunstliku seemenduse keskuste tegevuslubade kohta (*JORF*, 31. jaanuar 1989, lk 1469). Selle dekreeidi Artikkel 2 kohaselt võib liikmesriigi kodanik vabalt spermat importida juhul, kui sperma pärineb põllumajandusministri poolt valitud tootmiskeskustest ning on võetud pullidelt, kes vastavad Prantsuse ja ühenduse seadusandluses sätestatud zootehnilistele ja tervishoiutingimustele. Viimasena on antud dekreeidi artiklis 2 sätestatud, et igasugune eraõiguslik ettevõtja, kes impordib spermat muust ühenduse liikmesriigist, peab selle toimetama volitatud seemendus- või tootmiskeskusesse. Eraõiguslikud ettevõtjad võivad nende valitud keskuses rajada importsperma varud.

8. Ühenduse õiguses nõutakse direktiivi 77/504 artikli 2 teises taandes ja direktiivi 87/328 artikli 2 lõike 1 teises taandes, et liikmesriigid tagaksid, et ühendusesisest sperma- ja

tõupuhaste aretusveiste embrüote kaubandust ei keelataks, piirataks või takistataks zootehnilistel alustel. Direktiivi 77/504 artiklis 3 kohustati nõukogu enne 1. juulit 1980 vastu võtma ühenduse õigusaktid tõupuhaste aretusveiste tunnustamise kohta aretuseesmärgil, kaasa arvatud aretusveiste sperma kasutamine. Seda tehti direktiiviga 87/328.

9. Direktiivi 87/328 artikkel 4 nõuab, et liikmesriik tagaks ühendusesisese kaubanduse eesmärkidel, et tõupuhaste pullide spermat kogutakse, töödeldakse ja säilitatakse ametlikult heakskiidetud seemenduskeskuses. Vastavalt nimetatud direktiivi preambuli neljandale ja seitsmendale põhjendusele on igasuguse tõupuhtuse halvendamise vältimiseks asjakohane nõuda, et sperma peab pärinema ametlikult heakskiidetud keskustest, mis vastutavad kunstliku seemenduse eest muus liikmesriigis.

10. Nimetatud eeskirju täiendati nõukogu 25. märtsi 1991 direktiiviga 91/174/EMÜ, milles sätestatakse põlvnemis- ja zootehnilised nõuded tõupuhaste loomade turustamiseks ning millega muudetakse direktiive 77/504/EMÜ ja 90/425/EMÜ (EÜT 1991, L 85, lk 37).

11. Viimasena, nõukogu 14. juuni 1988. aasta direktiivi 88/407/EMÜ, millega sätestatakse koduveiste sügavkülmutatud sperma ühendusesisese kaubanduse ja impordi korral kohaldatavad loomatervishoiu nõuded (EÜT 1988, L 194, lk 10), artiklis 3 on sätestatud tervishoiutingimused, mis peavad olema täidetud ühendusesisesesse kaubandusse lastud spermapartiide puhul. Nimetatud direktiivi muudeti nõukogu 26. juuni 1990. aasta direktiiviga 90/425/EMÜ, milles käsitletakse ühendusesiseses kaubanduses teatavate elusloomade ja toodete suhtes seoses siseturu väljakujundamisega kohaldatavaid veterinaar- ja zootehnilisi kontrolle (EÜT 1990, L 224, lk 29).

12. Vastavalt eelotsusetaotlusele on Crespelle'i keskus teenindanud veisesperma ladustamisüksusi ja viinud läbi seemendust Mayenne'i osakonna nimel aastast 1961. Mayenne'i ühistu, kellele on selles piirkonnas kuulunud ainuõigused 1970. aastast alates, algatas menetluse Tribunal de grande instance de Rennes'is (regionaalkohus) Crespelle'i keskuse vastu seoses nimetatud õiguste rikkumisega. Mainitud kohus tegi oma 25. juuni 1991. aasta otsuse Crespelle'i keskuse kahjuks. Rennes'i Cour d'appel'i (apellatsioonikohus) otsusele, millega jäeti kehtima madalama astme kohtu otsus, esitas Crespelle'i keskus kassatsioonikaebuse, väites, et Prantsuse seemenduskeskuste tegevust reguleeriv süsteem on vastuolus mitmete EMÜ asutamislepingu sätetega.

13. Teadmata, kuidas asjaomast ühenduse õigust tõlgendada, taotles Cour de cassation Euroopa Kohtult eelotsust alljärgnevates küsimustes:

“1. Kas Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artiklitega 5, 86 ja 90 lõige 1 on vastuolus, kui siseriikliku seadusandlusega, nagu seda on käesoleval juhul kõne all olev seadusandlus, rajatakse seemenduskeskused, millistel on ainuvolitused tegutsemaks kindlaksmääratud alal ning kas nimetatud sätted annavad kirjeldatud seemenduskeskustele õiguse nõuda sisse lisakulutused, kui tõuloomapidajad, kes asuvad alal, kus nimetatud

seemenduskeskustel on ainuõigused, taotlevad sperma tarnet nende valitud, heakskiidetud tootmiskeskustest?

2. Kas EMÜ asutamislepingu artiklitega 30 ja 36, nõukogu 25. juuli 1977. aasta direktiivi 77/504/EMÜ tõupuhaste aretusveiste kohta artikliga 2 ning nõukogu 18. juuni 1987. aasta direktiivi 87/328/EMÜ tõupuhaste aretusveiste tõuaretuses vastuvõetavaks tunnistamise kohta artikliga 4 on vastuolus siseriiklikud eeskirjad, nagu seda on käesoleval juhul kõne all olevad eeskirjad, millega nõutakse, et eraõiguslikud ettevõtjad, kes impordivad spermat muust ühenduse liikmesriigist, peavad selle toimetama heakskiidetud seemendus- või tootmiskeskusesse?"

Esimene küsimus

14. Siseriikliku kohtu esimene küsimus tõstatab sisuliselt kaks eraldi punkti. Esiteks tahetakse teada, kas EMÜ asutamislepingu artikleid 5, 86 ja 90 lõige 1 tuleb tõlgendada nii, et need välistavad olukorra, kus liikmesriik annab heakskiidetud seemenduskeskustele teatud ainuõigused kindlaksmääratud alal. Teiseks tahetakse teada, kas juhul, kui tõuloomapidajad, kes asuvad alal, kus heakskiidetud keskusel on ainupädevus, taotlevad, et nimetatud keskus tarniks spermat nende valitud tootmiskeskusest, takistavad eeltoodud sätted nimetatud tõuloomapidajatelt nende valikuga kaasneda võivate lisakulutuste sissenõudmist.

Esimese küsimuse esimene osa

15. Mis puudutab EMÜ asutamislepingu sätteid, siis nõutakse artiklis 5 liikmesriikidelt nende ühendusega seotud kohustuste täitmist heas usus. Euroopa Kohus on siiski järjepidevalt sedastanud, et nimetatud sätet ei saa kohaldada iseseisvalt, kui asjaomast olukorda reguleeritakse EMÜ asutamislepingu konkreetse sättega, nagu ka käesoleval juhul (vt kohtuotsust liidetud kohtuasjades C-78/90 kuni C-83/90 *Compagnie Commerdale de l'Ouest jt.* (1992) EKL 1-1847, 19. punkt). Küsimust tuleb seega uurida EMÜ asutamislepingu artiklite 90 lõige 1 ja 80 kontekstis.

16. EMÜ asutamislepingu artikli 90 lõikes 1 on sätestatud, et riigi osalusega äriühingute ja nende ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad eri- või ainuõigused, ei jõusta ega säilita liikmesriigid mingeid meetmeid, mis on vastuolus nimetatud lepingu eeskirjadega, eelkõige nendega, mis on sätestatud artiklis 12 ja artiklites 81–89.

17. Kuna käesoleval juhul nõuab seemenduskeskuste tegevus loa olemasolu ja igale keskusele on sätestatud ainuõigus teenindada kindlaksmääratud ala, anti siseriikliku seadusandlusega nimetatud keskustele ainuõigused. Rajades niinimetatud ettevõtjate kasuks seeria üksteisega külgnevaid monopole, mis on territoriaalselt piiratud, kuid katavad kollektiivselt kogu asjaomase liikmesriigi territooriumi, tekitatakse asjassepuutuvate siseriiklike sätetega turgu valitsev seisund ühisturu olulises osas EMÜ asutamislepingu artikli 86 tähenduses.

18. Üksnes nimetatud turgu valitseva seisundi loomine ainuõiguste andmise kaudu artikli 90 lõike 1 tähenduses ei ole iseenesest kokkusobimatu EMÜ asutamislepingu artikliga 86. Liikmesriik rikub nimetatud kahes sättes sisalduvaid keelde ainult juhul, kui talle antud ainuõigust pelgalt teostades ei saa asjaomane ettevõtja vältida oma turgu valitseva seisundi kuritarvitamist (vt kohtuotsuseid kohtuasjas C-41/90 *Höfner ja Elser* (1991) EKL 1-1979 29. punkt ning äsjases kohtuasjas C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova* (1991) EKL I-5889 A, 17. punkt).

19. Käesoleval juhul seisneb väidetav kuritarvitamine seemenduskeskuste poolt kehtestatud mõõdutundetult suurtes hindades.

20. Küsimus, mida tuleb seega uurida, on, kas nimetatud väidetavalt kuritarvitav tegevusviis on siseriikliku õiguse otsene tagajärg. Selles suhtes tuleb märkida, et seadus vaid lubab seemenduskeskustel nõuda tõuloomapidajatelt, kes taotleavad, et keskused varustaksid neid spermaga muudest tootmiskeskustest, sisse lisakulutused, mis nimetatud valikuga kaasnevad.

21. Kuigi nimetatud kulutuste arvutamine jäetakse seemenduskeskuse kanda, ei ole sunnitud keskused kirjeldatud sättest tulenevalt kehtestama ebaoproportsionaalseid hindu ning seeläbi oma turgu valitsevat seisundit kuritarvitama.

22. Seega on vastus küsimuse sellele osale, et EMÜ asutamislepingu artiklid 90 lõige 1 ja 86 ei välista olukorda, kus liikmesriik annab autoriseeritud veiste seemenduskeskustele teatud ainuõigused kindlaksmääratud alal.

Esimese küsimuse teine osa

23. 28. detsembri 1966. aasta Prantsuse seaduse nr 66-1005 loomakasvatuse kohta artikli 5 viiendas lõikes sätestatakse, et seemenduskeskuse tegevusalal asuvad tõuloomapidajad võivad taotleda, et keskus varustaks neid spermaga nende enda valitud tootmiskeskustest ning et nimetatud valikust tulenevad lisakulud tuleb kanda kasutajatel.

24. EMÜ asutamislepingu artikkel 86 välistab olukorra, kus keskused kuritarvitavad oma majandustegevust teostades iseseisvalt oma turgu valitsevat seisundit.

25. Nagu Euroopa Kohus on juba sedastanud, kuritarvitab ettevõtja oma turgu valitsevat seisundit juhul, kui tal on haldusmonopol ja ta on kehtestanud oma teenustele teenustasu, mis on ebaoproportsionaalne osutatud teenuse majandusliku väärtuse suhtes (vt otsuseid kohtuasjades 26/75 *General Motors v. Komisjon* (1975) EKL 1367, 12. punkt ja 226/84 *British Leyland v. Komisjon* (1986) EKL 3263, 27. punkt).

26. Samamoodi kuritarvitaksid heakskiidetud keskused oma turgu valitsevat seisundit, kehtestades kasutajatele ülemäärased hinnad võrrelduna tegelike lisakuludega, mis tekkisid kasutaja taotlusel muust liikmesriigist imporditud sperma hankimisel ja seemendamiseni säilitamisel.

27. Siit järeldub, et EMÜ asutamislepingu artiklit 86 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui tõuloomapidajad, kes asuvad alal, kus seemenduskeskusel on ainupädevus, taotlevad, et nimetatud keskus tarniks spermat muudes liikmesriikides asuvatest tootmiskeskustest, ei takista see nimetatud tõuloomapidajatelt lisakulutuste sissenõudmist juhul, kui seemenduskeskus asjaomaste kasutajate taotlusi täites nimetatud kulusid tõesti kandis.

Teine küsimus

28. Et vastata siseriikliku kohtu teisele küsimusele, mis puudutab EMÜ asutamislepingu artiklite 30 ja 36 ning direktiivide 77/504 ja 87/328 tõlgendamist, tuleb meeles pidada, et Euroopa Kohus on järjepidevalt sedastanud (vt eelkõige otsus kohtuasjas 8/74 *Dassonville* (1974) EKL 837), et igasuguseid liikmesriigi poolt kehtestatud kaubanduseeskirju, millega võidakse otseselt või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust, tuleb käsitleda meetmetena, millel on koguseliste piirangutega samaväärne mõju.

29. Liikmesriigi eeskirjade näol, mille kohaselt peab eraõiguslik ettevõtja, kes impordib liikmesriigi territooriumile muust liikmesriigist pärinevat veisespermat, ladustama selle tasu eest autoriseeritud keskuses, millel on ainuõiguslik asjaomase sperma ladustamise ja seemendamise kontsessioon, on tegu eeltoodud imporditõkkega. Kuna nimetatud nõuet rakendatakse kohe pärast importimist ja sellega pannakse importijatele majanduslik koorem, piirab see impordimahtu.

30. EMÜ asutamislepingu artiklis 36 on sätestatud, et impordi, ekspordi ja transiitkaupade piirangute keelustamine ei välista sarnase iseloomuga meetmeid juhul, kui need on õigustatud inimeste ja loomade elu ja tervise kaitsmise eesmärgil (vt otsus kohtuasjas 35/76 *Simmenthal* (1976) EKL 1871, 10. punkt).

31. Euroopa Kohus on siiski järjepidevalt sedastanud, et kui EMÜ asutamislepingu artikli 100 rakendamisel sätestavad ühenduse direktiivid vajalike meetmete harmoniseerimise, tagamaks muuhulgas inimeste ja loomade tervise kaitset ning kinnitavad Ühenduses korra, kontrollimaks nimetatud meetmete järgimist, ei ole artiklile 36 tuginemine enam õigustatud ning läbi tuleb viia asjakohased kontrollid ning vastu võtta kaitsemeetmed harmoniseeriva direktiiviga piiritletud raamistikus (vt otsused kohtuasjades 5/77 *Tedeschi* (1977) EKL 1555, 15. punkt, 148/78 *Ratti* (1979) EKL 1629, 36. punkt, 251/78 *Denkavit* (1979) EKL 3369, 14. punkt ning 190/87 *Moormann* (1988) EKL 4689, 10. punkt).

32. Toetudes nimetatud kohtupraktikale, väidab Prantsuse valitsus, et tema eeskirju õigustavad vajadus veiseid geneetiliselt parendada ning tervishoiualased kaalutlused.

33. Mis puudutab veiste geneetilise parendamisega seotud põhjendusi, siis tuleks meeles pidada, et direktiivi 87/328, millega soovitakse eemaldada zootehnilised takistused veisesperma ühendusesisesele kaubandusele, artikli 2 lõikes 1 nõutakse liikmesriigilt igasuguste tõkete eemaldamist muust liikmesriigist imporditud veisesperma sisenemisele esmanimetatud liikmesriigi territooriumile või tema territooriumil kasutamisele, vastavalt

asjaomase direktiivi artiklis 4 sätestatud tingimustele (vt eelpool toodud 9. punkti). Teiseks on direktiivi 91/174 artiklis 2 sätestatud, et puhtatõuliste loomade sperma turustamist ei tohi keelustada, piirata ega takistada põlvnemise alusel. Nimetatud sätetest järeldub, et zootehnilised ja põlvnemisnõuded on ühenduse tasemel täielikult harmoniseeritud.

34. Mis puudutab tervishoiukaalutlusi, siis käsitletakse neid direktiivis 88/407, mille artiklis 1 on sätestatud, et direktiiv kuulub kohaldamisele koduveiste sügavkülmutatud sperma ühendusesisese kaubanduse ning kolmandatest riikidest importimise suhtes. Nimetatud direktiivi artiklis 3 ja C lisas, millega on sätestatud ühendusesisese veisesperma kaubanduse üldised tingimused, mainitakse ainult sperma kogumist ja töötlemist ärasaatvas liikmesriigis ning transporti sihtriiki. Seega ei käsitleta üheski direktiivi sättes sperma ladustamist või kasutamist sihtriigis.

35. Siit järeldub, et ühendusesisese veisesperma kaubanduse tervishoiutingimused ei ole veel ühenduse tasemel täielikult harmoniseeritud, mis puudutab liikmesriiki, kuhu sperma on määratud jõudma. Liikmesriigid võivad seega veisesperma vaba liikumise takistamisel toetuda tervishoiukaalutlustele, juhul kui piirangud ühendusesisesele kaubandusele on proportsioonis taotletava eesmärgiga.

36. Et teha kindlaks, et kõnealuste eeskirjade piirav mõju ühendusesisesele kaubandusele ei ületa taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalikku, tuleb uurida, kas nimetatud mõjud on otsesed, kaudsed või puhtalt spekulatiivsed ning kas nimetatud mõjud ei takista imporditud toodete turustamist rohkem kui siseriiklike toodete turustamist (vt otsus kohtuasjas C-169/91 *B & Q* (1992) EKL I-6635, 15. punkt).

37. Prantsuse 24. jaanuari 1989. aasta dekreeidi artikli 2 lõikega 3 on kehtestatud kohustus, millega nõutakse ainult importsperma ladustamist heakskiidetud keskustes. Vastavalt Prantsuse valitsuse kohtuistungil esitatud selgitustele, mida ei vaidlustanud teised sekkuvad pooled, on sarnased kohustused siiski olemas ka Prantsusmaal toodetud sperma suhtes, kuna seemenduskeskustel oleva monopoli tõttu on vaid nimetatud keskused volitatud tootma ja ladustama spermat Prantsusmaal.

38. Mis puudutab sperma ladustamisega seotud kohustuse praktilist mõju, ei saa välistada, et kuigi asjaomane piirang kehtib ühtmoodi nii kodumaistele kui importtoodetele, satuvad viimased, võrreldes kodumaise toodanguga, ebasoodsasse olukorda. Kuna käesoleval juhul ei sedasta siseriiklik seadusandlus sätteid, mis reguleeriksid ladustamistingimusi ja eriti importija poolt heakskiidetud keskusele makstavat hinda ning kuna nimetatud hind on üldiselt määratud ühtsel alusel, ei ole sätteid, mis takistaksid heakskiidetud keskustel rakendamast põhjendamatu tingimusi üksikisikute poolt imporditud sperma ladustamisele.

39. Küsimuse, kas autoriseeritud keskuste tegevusega, mis puudutab sperma ladustamise tingimusi, kaasneb tegelik imporditud toodete diskrimineerimine, peab lahendama siseriiklik kohus.

40. Vastus teisele küsimusele peab seega olema, et EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 36, vaadelduna koos nõukogu 25. juuli 1977. aasta direktiivi 77/504/EMÜ tõupuhaste aretusveiste kohta artikliga 2 ning nõukogu 18. juuni 1987. aasta direktiivi 87/328/EMÜ tõupuhaste aretusveiste tõuaretuses vastuvõetavaks tunnistamise kohta artikliga 4, tuleb tõlgendada nii, et need ei välista siseriiklikke eeskirju, millega nõutakse, et ettevõtjad, kes impordivad spermat ühenduse liikmesriigist, peavad selle toimetama heakskiidetud seemendus- või tootmiskeskusesse.

Kohtukulud

41. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulused ei hüvitata. Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Prantsuse Cour de cassationi 15. juuni 1993. aasta otsusega talle esitatud küsimustele otsustab:

- 1. EMÜ asutamislepingu artiklid 90 lõige 1 ja 86 ei välista olukorda, kus liikmesriik annab heakskiidetud veiste seemenduskeskustele teatud ainuõigused kindlaksmääratud alal.**
- 2. EMÜ asutamislepingu artiklit 86 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui tõuloomapidajad, kes asuvad alal, kus seemenduskeskusel on ainupädevus, taotlevad, et nimetatud keskus tarniks spermat muudes liikmesriikides asuvatest tootmiskeskustest, ei takista see nimetatud tõuloomapidajatelt lisakulutuste sissenõudmist juhul, kui seemenduskeskus asjaomaste kasutajate taotlusi täites nimetatud kulused tõesti kandis.**
- 3. EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 36, vaadelduna koos nõukogu 25. juuli 1977. aasta direktiivi 77/504/EMÜ tõupuhaste aretusveiste kohta artikliga 2 ning nõukogu 18. juuni 1987. aasta direktiivi 87/328/EMÜ tõupuhaste aretusveiste tõuaretuses vastuvõetavaks tunnistamise kohta artikliga 4, tuleb tõlgendada nii, et need ei välista siseriiklikke eeskirju, millega nõutakse, et ettevõtjad, kes impordivad spermat ühenduse liikmesriigist, peavad selle toimetama heakskiidetud seemendus- või tootmiskeskusesse.**

KOHTUOTSUS 05.10.94 – KOHTUASI C-323/93

Moitinho de Almeida

Diez de Velasco

Edward

Kakouris

Schockweiler

Grévisse

Zuleeg

Kapteyn

Murray

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 5. oktoobril 1994 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Kolmanda ja viienda koja esimees (presidendi ülesannetes)

R. Grass J. C.

Moitinho de Almeida